

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування
(найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Державні та муніципальні фінанси
на тему: **«ПОДАТКОВА КОНКУРЕНЦІЯ УКРАЇНИ»**

Виконавець:
студентка ФЕФ
Хітєєва Д.В.

Науковий керівник
к.е.н., доц. Луценко І.С.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах здійснення системних реформ в Україні та реалізації курсу на європейську інтеграцію національної економіки, особливо важливого значення набуває ефективна, стратегічно-зумовлена та ліберальна податкова політика, яка відіграє значну роль не тільки у розвитку економіки будь-якої країни світу, а є одним з критеріїв щодо формування її зовнішнього іміджу з метою залучення іноземних інвестицій, освоєння інновацій, а також міграції іноземного капіталу та трудових ресурсів. Тому, на сьогодні, для України в умовах нестабільної фінансової ситуації актуальним залишається питання підвищення податкової конкуренції у світовому економічному просторі.

Важливу роль у теоретичному дослідженні явища податкової конкуренції та її впливу на національний економічний розвиток відіграють праці таких зарубіжних учених, як Дж. Бартолом'ю, Р. Болдвін, Г. Бреннан, Дж. Буканан, Дж. Едвардс, І. Ілмаз, Д. Мітчелл, Г. Ліч, Дж. Уілсон та ін.

Науковому аналізу практичних аспектів податкової конкуренції присвячено роботи зарубіжних дослідників Х. Амірахмаді, К. Ванга, Д. Мадані та українських науковців Л. Бакаєва, О. Бозуленко, М. Левицького, І. Педь, Л. Руденко-Сударєвої, І. Сіваченко, О. Сльозко, Ю. Уманціва, І. Школи та ін.

Втім, незважаючи на значні здобутки вчених у цій сфері, а саме в теоретичному аспекті податкової конкуренції та розробці практичних заходів щодо подолання відмінностей між різними країнами у сфері оподаткування, все ж залишаються невирішені питання.

Зазначене свідчить про актуальність кваліфікаційної роботи, що обумовило визначення її мети, завдань, об'єкту і предмету дослідження.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних засад податкової конкуренції та надання практичних рекомендацій щодо підвищення її рівня в Україні.

Визначена мета обумовила наступні завдання кваліфікаційної роботи:

- розкрити теорії конкуренції та сучасне розуміння її сутності;
- визначити поняття податкової конкуренції та її види;
- дослідити генезис теорії податкової конкуренції;
- визначити індикатори оцінювання податкової конкуренції країни;
- провести оцінювання податкової конкуренції України;
- здійснити порівняльний аналіз функціонування вільних економічних зон в окремих країнах світу та Україною та виявити їх вплив на податкову конкуренцію;
- дослідити світовий досвід іноземних держав удосконалення у сфері податкової системи в контексті визначення конкурентних переваг для України;
- запропонувати комплекс заходів для підвищення конкуренції

України в податковій сфері з метою забезпечення національного економічного розвитку;

- провести прогнозування податкового навантаження в країні як фактору впливу на податкову конкуренцію України.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процеси виникнення та розвитку податкової конкуренції.

Предметом кваліфікаційної роботи є податкова конкуренція як основа забезпечення національного економічного розвитку.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ і процесів. Метод аналізу і синтезу використовувався при визначенні сутності конкуренції, поняття податкової конкуренції та її видів. Метод історичного аналізу застосовувався у дослідженні генезису розвитку теорії податкової конкуренції. Метод порівняльного аналізу використовувався при проведенні оцінювання податкової конкуренції України; для узагальнення світового досвіду реформування системи державного фінансового контролю в контексті можливостей його імплементації в українську практику. Методи економіко-статистичного аналізу застосовувалися у дослідженні кількісних та якісних тенденцій розвитку системи державного фінансового контролю в Україні.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є законодавчі та нормативно-правові акти з питань розвитку податкової конкуренції, статистичні та інформаційно-аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Рахункової палати України, Державної фіскальної служби України, а також наукові дослідження і публікації вітчизняних і зарубіжних вчених, електронні ресурси світової мережі Internet.

Науковою новизною отриманих результатів є теоретичне обґрунтування та практичне вирішення сукупності завдань пов'язаних із податковою конкуренцією України. Більш повно теоретичні та практичні здобутки кваліфікаційної роботи, що визначають її наукову новизну полягають у наступному:

- набуло подальшого розвитку проведення оцінювання податкової конкуренції України за визначими індикаторами;

- набули подальшого розвитку напрямки підвищення рівня податкової конкуренції, які враховують інтеграційні процеси в Україні та забезпечують відновлення функціонування вільних економічних зон з наданням податкових стимулів; удосконалення податкового адміністрування; наданням податкових піль підприємствам з інноваційною складовою.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати дослідження мають важливе теоретичне і практичне значення для вдосконалення заходів у податковій політиці держави з метою забезпечення податкової конкуренції України на світовому рівні.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок друкованого тексту, містить 16 таблиць, 20 рисунків. Список використаних джерел нараховує 67 найменувань та займає 6 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади податкової конкуренції**» розкрито теорії конкуренції та сучасне розуміння її сутності, визначено поняття податкової конкуренції та її види, окрім того охарактеризовано кожен вид податкової конкуренції. Крім того, проведено дослідження генезису теорії податкової конкуренції;

У другому розділі «**Оцінювання податкової конкуренції України**» визначено індикатори оцінювання податкової конкуренції країни на прикладі світового досвіду та проведено оцінювання податкової конкуренції України. Також у кваліфікаційній роботі здійснено порівняльний аналіз функціонування вільних економічних зон в окремих країнах світу та Україною та виявити їх вплив на податкову конкуренцію.

У третьому розділі «**Стратегічні орієнтири підвищення рівня податкової конкуренції України**» досліджено світовий досвід іноземних держав удосконалення у сфері податкової системи в контексті визначення конкурентних переваг для України, також було запропоновано комплекс заходів для підвищення конкуренції України в податковій сфері з метою забезпечення національного економічного розвитку та проведено прогнозування податкового навантаження в країні як фактору впливу на податкову конкуренцію України.

ВИСНОВКИ

1. Результати аналізу щодо визначення конкуренції свідчать про різноманітні її тлумачення, втім ми вважаємо, що такі твердження не суперечать один одному, а швидше доповнюють один одного. На основі досліджень вчених, які займались проблематикою конкуренції визначаємо поняття таким чином: конкуренція - це рушійна сила ринкової економіки, яка спонукає державу до створення умов щодо виробництва нових видів товарів та послуг, підвищення якості існуючих, зниження цін, економію обмежених ресурсів і підвищення соціально-економічного розвитку.

2. Проаналізувавши визначення податкової конкуренції можна зробити висновок, що податкова конкуренція розглядається як явище, і як система дій держави у сучасних умовах з метою підвищення загального економічного та соціального рівня. Крім того, як поняття «податкова конкуренція» з'явилося в науково-практичному арсеналі порівняно недавно і не має однозначного

тлумачення, а на законодавчому рівні воно навіть не визначено. Крім того, визначено суб'єкти, об'єкти та інструменти податкової конкуренції, а також її види.

3. Дослідження генезису розвитку теорії податкової конкуренції дозволило виокремити п'ять етапів, а саме: формування уявлення про феномен регіональної податкової конкуренції – це перший етап; другий етап – дослідження економічних наслідків оподаткування інвестицій; третій етап – формалізація теорії регіональної податкової конкуренції; четвертий етап – дослідження у сфері ефективного оподаткування інвестицій; п'ятий етап – виокремлення теорії податкової конкуренції в самостійний напрям дослідження.

4. Визначено, що для оцінювання рівня податкової конкуренції необхідно використовувати як міжнародну практику з застосуванням індикаторів податкової складової конкурентоспроможності країн за різними рейтингами, що були визначені вище у кваліфікаційної роботи та застосовувати й інші індикатори як:

- ефективність функціонування та якість нормативно-правової бази оподаткування;

- вплив на рівень конкурентоспроможності бізнесу;

- оцінювання сфери надання податкових пільг;

- оцінювання рівня уникнення оподаткування в країні;

5. У результаті проведення оцінювання податкової конкуренції України встановлено, що рівень податкової конкуренції зростає порівняно з іншими країнами. Втім ще залишається ряд проблемних аспектів, що негативно впливають на її рівень, а це свідчить необхідне продовження здійснення реформ у податковій сфері.

6. Проведено порівняльний аналіз функціонування вільних економічних зон в Україні з окремими країнами світу. Також виявлено, що в Україні в результаті надання ВЕЗ та ТПР пільг з оподаткування на першому етапі їх функціонування сприяло зміцненню позицій вітчизняних виробників на внутрішньому та світовому ринках. Втім згодом результати діяльності територій зі спеціальним режимом оподаткування виявилися досить сумнівними та не виправдали покладених на них завдань.

7. Досліджено світовий досвід іноземних держав удосконалення у сфері податкової системи та встановлено, що Україна у порівнянні з іншими країнами світу має невелике податкове навантаження, особливо це стосується оподаткування доходів громадян та прибутку підприємств, втім є елементи податкової системи, які підлягають подальшому вдосконаленню.

8. Надано рекомендації вдосконалення податкової системи з метою підвищення рівня податкової конкуренції, а саме: забезпечення стабільності податкового законодавства в Україні; спрощення процедур адміністрування податків; створення системи податкового контролю, яка обумовить невідворотність покарання за вчинення податкового правопорушення та

водночас не обтяжуватиме законослухняних платників податків податковими перевітками; побудова податкового середовища як умови для інноваційного шляху економічного зростання; реалізація Угоди про європейську асоціацію та відповідних директив ЄС шляхом внесення змін до податкового законодавства (впровадження податку на виведений капітал, підвищення ставок акцизного податку (розширення його бази оподаткування)). Крім того, з метою підвищення рівня податкової конкуренції необхідним є повернутись до функціонування вільних економічних зон з визначенням чітких цілей та наданням податкових пільг.

9. У результаті прогнозування рівня податкового навантаження на країну встановлено, що при незмінній податковій політиці у 2018-2019 рр податкове навантаження на країну буде мати тенденцію до зростання, що негативно вплине на податкову конкуренцію країни.

АНОТАЦІЯ

Хітєєвої Д.В., «Податкова конкуренція України»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальності 8.07072
«Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Державні та
муніципальні фінанси»

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

У роботі розкривається актуальність дослідження за обраним напрямом, ставиться проблема, мета і завдання дослідження, визначаються предмет та об'єкт дослідження. У кваліфікаційній роботі висвітлюються теоретичні засади податкової конкуренції. Проводиться оцінювання податкової конкуренції України у порівнянні з іншими країнами світу та здійснюється порівняльний аналіз функціонування вільних економічних зон в окремих країнах світу та Україною. Крім того, досліджується світовий досвід іноземних держав удосконалення у сфері податкової системи в контексті визначення конкурентних переваг для України.

В процесі роботи зроблено висновки та пропозиції щодо перспективних напрямків підвищення конкуренції України в податковій сфері з метою забезпечення національного економічного розвитку.

Ключові слова: конкуренція, податкова конкуренція, оподаткування, податкова система, податкова політика

ANNOTATION

Hyteeva D. «Tax competition of Ukraine»
qualifying work for obtaining a master's degree in the field of specialty 8.07072 "Finance,
Banking and Insurance" under the master's program "State and municipal finance"
Odessa National University of Economics
Odessa, 2018

The qualifying work consists of an introduction, three chapters, conclusions and a list of sources used.

The paper reveals the relevance of the research in the chosen direction, asks the problem, the purpose and objectives of the study, and determines the subject and object of the study. The qualitative work covers the theoretical basis of tax competition. An assessment of Ukraine's tax competition in comparison with other countries of the world is conducted and a comparative analysis of the functioning of free economic zones in some countries of the world and Ukraine is carried out. In addition, the international experience of foreign countries in improving tax systems in the context of identifying competitive advantages for Ukraine is studied.

In the course of work, conclusions and suggestions on prospective directions of increase of competition of Ukraine in the tax sphere with the purpose of maintenance of national economic development are made.

Key words: competition, tax competition, taxation, tax system, tax policy